

960302-4

Oba příklady interpretace toho, co to jsou dějiny a v čem lze vidět jejich založení resp. počátek, ukazují na význam tzv. navazování v dějinách. Nejde jen o navazování na to, co se „fakticky“ stalo (ostatně to, co se stalo, se stává minulostí a tedy „už není“: kdyby nebylo navazování, minulost by se stala ničím, opravdu by se propadla v nicotu), ale také o navazování na to, jak bylo to, co se stalo, chápáno současníky, jak bylo chápáno na jedné straně přívrženci a na druhé straně odpůrci a protivníky, a uplynula-li již delší doba, jak bylo chápáno pozdějšími generacemi až do dneška. Do rámce tohoto pochopení a porozumění náleží ovšem také úmysly a programy, která zčásti počítaly s danou skutečností a s danými okolnostmi, ale dávaly směr a perspektivu vykonávaným činnostem, jimž zase bylo a i dnes je třeba rozumět nejen jako reakcím, vyvolaným okolnostmi, nýbrž jako plánům, jak s okolnostmi naložit a jak je změnit. Kdo tomuhle všemu chce porozumět, nemůže zůstat nezaujatým pozorovatelem, nýbrž musí mít svou koncepci (přesně: svá pojetí v malém i ve velkém). Dějiny v pravém smyslu nejsou jen sérií nastalých událostí a jejich výsledků a následků, nýbrž jsou „životem“ tradovaných vizí, obav a nadějí, kulturních i politických atd. koncepcí různých úrovní, sledovaných cílů, ale často i iracionálních tendencí, vyžadujících psychologický vhled a dešifrující odhalení, které samo ihned zase vstupuje do dějin a stává se více či méně účinnou jejich složkou. Smysl, který je třeba minulosti oktrojovat, se eo ipso stává skutečností, protože je aktuálně prosazován, a stává se skutečností významnější nebo méně významnou podle toho, jak jej lidé budou chápat a jak na něj budou reagovat. Takový smysl může být na počátku zcela vymyšlen, ale pak se stává závažnější nebo méně závažnou dějinnou skutečností. (Tak např. národy v nacionalistickém smyslu jsou výmyslem, ale staly se dějinnou skutečností.) Zkrátka: dějiny jsou přímo přeplněny nejrozmanitějšími většinou nedorealizovanými „smysly“, z nichž některé jsou lokální, jiné univerzální, některé závažné, jiné okrajové (a tyto jejich charakteristiky se ještě proměňují v souvislosti s tím, jak ten či onen „smysl“ nabývá na „popularitě“ nebo na „věcném“ významu, atd.).

(Písek, 960302-4.)